

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

עבודת שדה בתרבויות עממיות בקבוצות אתניות בישראל - 12819

תאריך עדכון אחרון 01-03-2014

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 4

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: פולקלור ותרבות עממית

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: שנתי

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר כרמלה אבדר וד"ר אסתר יוהס

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: Esther.juhasz@gmail.com; chitta@012.net.il

שעות קבלה של רכז הקורס: יום ב 16:00-17:00

מורי הקורס:

ד"ר כרמלה אבדר
ד"ר אסתר יוהס

תאור כללי של הקורס:

בסמסטר א יעסוק הקורס בשיטות מחקר איכותניות ועבודת שדה בפולקלור, תוך הדגשת הקשר בין גישות תיאורטיות מרכזיות לבין שאלות המחקר, אופייה הדיאלוגי של עבודת השדה וניתוח החומר. הסטודנטים יתנסו בשיטות המחקר המרכזיות - ראיון ותצפית - לאיסוף חומר פולקלוריסטי מילולי וטקסי; בניתוחו לפי גישות תיאורטיות שונות, ובבחינת מקומו של החוקר בשדה המחקר.

בסמסטר ב יתמקד הקורס בהיבטים תיאורטיים ומתודולוגיים בחקר תרבות חומרית. יוצגו שיטות מחקר לתיעוד חפצים וגישות פרשניות לניתוח משמעויותיהם של חפצים כמבעי תרבות.

מטרות הקורס:

ללמד ולתרגל שיטות מחקר המשמשות בחקר הפולקלור.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

בתום הקורס יוכלו הסטודנטים לערוך ראיונות ותצפיות, ולנתחם באמצעות גישות תיאורטיות לחקר התרבות העממית.
הם יוכלו לתעד חפצים בודדים ומערכות חפצים בהקשרים תרבותיים רחבים ויוכלו ולבחנם ולנתחם באמצעות הגישות התיאורטיות לחקר תרבות חומרית.

דרישות נוכחות (%) :
נוכחות חובה

שיטת ההוראה בקורס: הרצאה פרונטלית, דיון והתנסות

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:
סמסטר א'

מחקר איכותני - עקרונות
מתודות - בין ראיון מובנה לראיון עומק פתוח
מתודות - בין תצפית משתתפת להשתתפות צופה
תיאוריה מעוגנת בשדה - ארגון ממצאי השדה וניתוחם במושגים תיאורטיים
החוקר ושדה המחקר - מבט רפלקסיבי על עבודת החוקר והאופי הדיאלוגי של עבודת השדה
כתיבה אתנוגראפית
סמסטר ב'
תרבות חומרית כשדה מחקר אקדמי
גישות תיאורטיות ומתודולוגיות לחקר עולם החפצים

חוקר תרבות חומרית ותרבות עממית
-תיעוד חפץ
-החפץ בהקשריו
נושא נבחר להדגמה: בין אדם וביתו- בית המגורים כישות צורנית וכמערכת סמלית

חומר חובה לקריאה:

סמסטר א שיטות מחקר

המחקר האיכותני - עקרונות

נ' צבר בן-יהושע, מסורות וזרמים במחקר איכותני, תל אביב 2002. [עמ' 13-27]
-ע' יסיף, "לגלות את ישראל האחרת: העיתונאי כאתנוגראף וכמבקר תרבות", אלפיים: כתב עת רב תחומי לעיון, הגות וספרות, 11, תשנ"ה 1995, עמ' 185-209.

בין תיאור לתיאוריה - טקסים

סרט: ע' שנער, "כמו מעולם רחוק - לידה", שירות הסרטים הלאומי.
ו' טרנר, התהליך הטקסי: מבנה ואנטי מבנה, תל אביב 2004. [עמ' 87-116: פרק 2 - לימינליות וקומיוניטס]

V. Turner, "Betwixt and Between: The Liminal Period in Rites de Passage", *The Forest of Symbols*, Ithaca & New York 1976, pp. 93-111.

שיטות מחקר: איסוף ממצאים בעבודת שדה

ראיון

א' שקדי, מילים מנסות לגעת: מחקר איכותני: תיאוריה ויישום. תל-אביב 2003. [עמ' 55-79: עקרונות איסוף נתונים]; "שיטות איסוף נתונים" - ראיון עומק [2003 S5185 61 H
B. Sherman Heyl, "Ethnographic Interviewing", *Handbook of Ethnography* (eds. P. Atkinson et al.), London 2001, pp. 371-383.

E. G. Mishler, *Research Interviewing Context and Narrative*, Cambridge & London 1986. [pp. 35-51 - ch. 2: Research Interviews as Speech Events].

תצפית

R.M. Emerson et al., "Participant Observation and Fieldnotes", *Handbook of Ethnography* (eds. P. Atkinson et al.), London 2001, pp. 352-367.

תמר אלזר, משכילות ובורות: מעולמן של נשים חרדיות, תל אביב 2005 [עמ' 11-82]

ניתוח הממצאים מעבודת השדה

ד' גבתון, "תיאוריה המעוגנת בשדה: משמעות תהליך ניתוח הנתונים ובניית התיאוריה במחקר איכותני", מסורות וזרמים במחקר איכותני (בעריכת נ' צבר בן-יהושע) תל-אביב 2002, עמ' 193-227.

החוקר ושדה המחקר - מבט רפלקסיבי

י' בילו, "חקר התרבות העממית בעידן הפוסט-מודרני: סיפור אישי", תיאוריה וביקורת, 10, 1997, עמ' 37-54.

מ' שוקד וש' דשן, דור התמורה: שינוי והמשכיות בעולמם של יוצאי אפריקה, ירושלים 1999. [עמ' 43-49]

מחקר אנתרופולוגי בארץ: מעורבות לעומת הסתכלות מבחוץ

מ' שוקד, מסע אנתרופולוגי: תצפית מרחוק ומקרוב, תל אביב 2012. [עמ' 207-230: הגלוי והנסתר במחקר אתנוגראפי]

א' אבוהב, קרוב אצל אחרים: התפתחות האנתרופולוגיה בישראל, תל אביב 2010. [עמ' 195-256 - שער ד: מהלכי חיים של אנתרופולוגים]

כתיבה אתנוגראפית

ק' גירץ, עבודות וחיים: האנתרופולוג כמחבר, תל אביב 2005. [עמ' 31-53: פרק 1 - להיות שם: אנתרופולוגיה וזירת הכתיבה]

J. Clifford & G. E. Marcus, *Writing Culture: The Poetics and Politics of Ethnography*, Berkeley 1986. [pp. 1-26: "Introduction: Partial Truths"; pp. 77-97: "From the Door of His Tent"].

כללי ציטוט - הפניה למקורות בהערות שוליים והכנת רשימה ביבליוגרפית
ש' אילתי וי' ורטה "הכנת כתב יד לדפוס", מפתח קתדרה לחוברות 21-40, תשמ"ז, עמ' 181-192.

סמסטר ב שיטות מחקר בתרבות חומרית
רשימה ביבליוגרפית

ספרי בסיס בחקר תרבות חומרית

A Handbook of Material Culture, eds Ch. Tilley, W. Keane, S. Kuchler, M. Rowlands, P. Spyer London 2006

The Material culture reader, ed. Victor Buchli, Oxford New York 2002

Barthes Roland, *Mythologies*, London 1993 (1957)

Journal of Material culture

גישות לחקר עולם החפצים

*Daniel Miller, "Artefacts and the Meaning of Things", *Companion Encyclopedia of Anthropology*, ed. Tim Ingold, London 1994, pp. 396-419

*Igor Kopytoff, "The Cultural Biography of Things", Arjun Appadurai (ed), *The Social Life of Things, Commodities in Cultural Perspective* Cambridge 1986, pp. 64-91

*ידידה כלפונסטילמן, "תרבות חומרית מהי? בתוך ממרוקו לשלומי שרידיה של תרבות חומרית, חיפה תשמ"ג עמ' 26-29.

כיצד נבדוק חפץ החפץ בהקשריו:

*Susan Pearce, "Thinking about things" in *Interpreting Objects and Collections*, ed. Susan Pearce, London 1995, pp. 125-132

*Susan Pearce, "Artefacts as the Social Anthropologist Sees Them", in *Social History in Museums*, eds. David Fleming, Crispin Paine, John G. Rhodes London 1993 pp. 65-72.

תרבות חומרית אמנות עממית וההקשר המוזיאלי

*Barbara Kirshenblatt-Gimbel, "Objects of Ethnography", *Exhibiting Cultures*, eds. Ivan Karp and Steven D. Levine, Washington, London 1991, pp. 386-443

Simon J. Bronner, "Folk Objects", in *Folk Groups and Folk Genres*, ed. Elliot Oring, pp. 199-224

*Henry Glassie, "The Idea of Folk Art", *Folk Art and Folk Worlds*, eds. John Vlach, Simon J. Bronner UMI Research Press 1986, pp. 269-274 *Ethnic and Tourist Arts, Cultural Expressions from the Forth World*, ed. Nelson H.H. Graburn, Berkeley, Los Angeles, London 1976, Introduction pp. 1-32. *כהן אריק, "אתנוגרפי חפץ מהו", כהן אריק, 1993 עמ' 9-15. יהודית במוזיאון, עורך אבשלום זמר, איגוד המוזיאונים בישראל, חיפה 1993 עמ' 9-15.

נושא נבחר להדגמה בין אדם וביתו - בית המגורים כישות צורנית וכמערכת סמלית
הבית כמייצג זהויות, בין האישי לקבוצתי, זהות מעמדית מגדרית אתנית דתית.

Gaston Bachelard, *The Poetics of Space*, Boston 1969

*Amos Rapoport, *House Form and Culture*, Engelwood Cliffs N.J 1969, pp. 1-66

Henry Glassie, "Vernacular Architecture" in *Material Culture*, Bloomington 1999
pp. 227-353

הבית כסביבה סמלית

Pierre Bourdieu, "The Kabyle House or the World Reversed" in *Algeria* 1960,
Cambridge 1972

*פייר בורדייה, "הבית הקבילי", בתוך *תרבות אדריכלית - מקום, ייצוג, גוף, רחל קלוש טלי חתוקה*,
עורכות תל אביב 2005 עמ' 267-285

*Mihaly Csikszentmihalyi and Eugene Rochberg - Halton, *The Meaning of Things*
, Domestic Symbols and the Self, Cambridge 1981, chapter 3, pp. 55-89.

Daniel Miller, (ed.) *Home Possessions, Material Culture behind Closed Doors*, Oxford
New York 2001

*Stephan Harold Riggins, "The power of things: The role of domestic objects in the
presentations of self", *Beyond Goffman, Studies on Communication, Institution and*
Social Interaction, Berlin New York 1990 pp. 341-367

Daniel Miller, "Appropriating the State on the Council Estate", *Man*, 23, 1988.
pp. 353-372

*Renee Hirschon, "Essential Objects and the Sacred: Interior and Exterior, Space in
an Urban Greek Locality", *Women and Space, Ground Rules and Social Maps*, ed.
Shirly Ardener, London 1981, pp. 72-88

Joelle Bahloul, *The Architecture of Memory, A Jewish Muslim Household in*
Colonial Algeria 1937-1962, Cambridge 1996.

*Joelle Bahloul, "Home and Remembrance of the Exile Among North African
Sephardim", *Jewish Folklore and Ethnology Review*,

חומר לקריאה נוספת:

ברשימת הקריאה מסומנים בכוכבית הפריטים שהם קריאת חובה

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי:

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %

הרצאה 0 %

השתתפות 0 %

הגשת עבודה 0 %

הגשת תרגילים 100 %

הגשת דו"חות 0 %

פרויקט מחקר 0 %

בחנים 0 %

אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:

דרישות הקורס - קריאה שוטפת והגשת 4 תרגילים - 2 בכל סמסטר